

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPREM

Primer semestre de 2023

Albert Conesa i Bausà*

Resum

El text recull el comentari de les resolucions del Tribunal Suprem que afecten els usos, els drets lingüístics i el règim jurídic de la llengua durant el primer semestre de 2023.

Paraules clau: jurisprudència; Tribunal Suprem; dret lingüístic; llengua oficial; pluralisme lingüístic.

JURISPRUDENCE ON THE SPANISH SUPREME COURT

First half of 2023

Abstract

The text provides a commentary on Spanish Supreme Court judgements affecting uses, language rights and the language legal system in the first half of 2023.

Keywords: jurisprudence; Supreme Court; language law; official language; linguistic pluralism.

---

* Albert Conesa i Bausà, professor associat de dret administratiu de la Universitat de Girona. albert.conesa@udg.edu.

Citació recomanada: Conesa Bausà, Albert. (2023). Jurisprudència del Tribunal Suprem. Primer semestre de 2023. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 80, 345-350. <https://doi.org/10.58992/rld.i80.2023.4127>

Sumari

Prèvia: relleu i presentació

1 Garanties lingüístiques en el dret de defensa en l'àmbit judicial i administratiu

2 Els coneixements de llengua en l'accés a llocs de treball de l'àmbit públic

3 La llengua en l'ensenyament i en entitats oficials

Prèvia: relleu i presentació

Aquesta crònica abasta les resolucions del Tribunal Suprem del primer semestre de 2023, mantenint la prevalença dels àmbits temàtics en els quals ha dictat resolucions sobre el règim jurídic i l'ús oficial de la llengua en la línia de les que ja estan recollides en cròniques anteriors.

En aquest sentit, haurà ja percebut el lector que en aquest nou número de la *Revista* es produeix el relleu en l'autoria d'aquesta crònica, alhora que també passa en la del Tribunal Constitucional. Aquí, des de les cròniques inicials d'Antoni Milian i Jaume Vernet i les més recents d'Eva Pons i Agustí Pou, vull agrair a tots els cronistes la tasca feta, i especialment a l'Agustí i l'Eva per la confiança dipositada en qui subscriu, que enceta aquest encàrrec amb la il·lusió del nouvingut a aquesta *Revista*, justament en l'any del seu quarantè aniversari. Aquesta circumstància, que s'uneix a la il·lusió i l'orgull per la feina realitzada fins ara pels qui m'han precedit, m'encoratja sens dubte per dur a terme la tasca encarregada.

D'aquest darrer semestre, les resolucions del Tribunal que tracten sobre llengua són sis sentències i tres interlocutòries, totes les quals es poden seguir classificant, com és habitual, en tres blocs temàtics: les garanties lingüístiques en el dret de defensa en l'àmbit judicial i administratiu, els coneixements de llengua en l'accés a llocs de treball de l'àmbit públic i la llengua en l'ensenyament i en altres institucions oficials.

1 Garanties lingüístiques en el dret de defensa en l'àmbit judicial i administratiu

[Sentència del Tribunal Suprem 571/2023 \(Sala Penal\), de 22 de febrer de 2023 \(Recurs 10561/2022\).](#)

[Sentència del Tribunal Suprem 1455/2023 \(Sala Penal\), de 19 d'abril de 2023 \(Recurs 10482/2022\).](#)

[Sentència del Tribunal Suprem 1671/2023 \(Sala Contenciosa Administrativa\), de 17 d'abril de 2023 \(Recurs 5433/2021\).](#)

Sentència del Tribunal Suprem 294/2023 (Sala Contenciosa Administrativa), de 8 de febrer de 2023 (Recurs 776/2021).

La Sentència de 22 de febrer de 2023, dictada en cassació en relació amb un delictes d'homicidi masculista pel qual havia condemnat al recurrent un Tribunal de Jurat, s'havia de pronunciar en un dels motius del recurs interposat pel condemnat –que és ciutadà hongarès i manifestava no entendre el castellà– sobre el dret a un procés amb totes les garanties, en al·legar infracció de la llei per manca de traducció o deficiències en la traducció, quan n'hi ha hagut, de l'idioma hongarès utilitzat per l'acusat. Concretament, va considerar que des de la seva detenció i durant tota la tramitació de la causa l'idioma va ser la barrera més gran amb la qual s'havia trobat, cosa que li havia provocat una clara indefensió tant en fase d'instrucció com en l'acte del judici oral. La resposta del Tribunal, prou extensa en les quatre pàgines que ocupa el Fonament de Dret segon, després de recordar la naturalesa constitucional de l'assistència d'interpret i el dret a la traducció, íntimament vinculats al dret de defensa, així com la regulació interna i internacional, considera, tanmateix, que no hi ha hagut infracció de la llei, ja que s'ha acreditat no només l'assistència d'una interpret de l'hongarès, sinó, fins i tot, que l'inculpat sí que podia parlar en castellà, i conclou, per tant, que no pot afirmar-se que l'acusat no hagi pogut comprendre el que es va dir en el judici, ni que prestés declaració sense comprendre el que se li preguntava i, en tot cas, que si creia que la traducció no era fidedigna hauria d'haver sol·licitat la designació d'un nou interpret o formular protesta per la manera en què s'efectuava la interpretació, però no ho va fer.

És important la cita de la Jurisprudència del Tribunal Constitucional en el sentit que:

si el acusado está imposibilitado de conocer de lo que se le acusa, de comprender lo que se diga, y de expresarse él mismo en forma que pueda ser comprendido sin dudas, habrá lesión del derecho a un juicio justo, en el bien entendido que la mera condición de extranjero no conlleva la necesidad de intérprete si el acusado comprende y maneja con fluidez y soltura más que suficiente nuestro idioma. (STC de 20 de junio de 1994)

I una nota positiva, almenys per a l'exercici de la defensa, la Sala Penal reconeix explícitament que el dret a l'assistència d'interpret no es limita únicament a la seva intervenció en les diligències policials, sumarians

o durant el judici, sinó que s'estén també a les comunicacions de l'investigat amb el seu advocat, això sí, "siempre que guarden relación directa con cualquier interrogatorio o vista judicial durante el proceso, o con la presentación de un recurso u otras solicitudes procesales".

Per la seva banda, la Sentència de 19 d'abril de 2023, dictada també en cassació penal amb relació, en aquest cas, a un delictes contra els drets dels ciutadans estrangers per tràfic de persones en una pastera –que mancava de qualsevol sistema de seguretat, d'armilles salvavides, de menjar i d'aigua–, havent estat condemnat el recurrent per posar en perill la vida de les persones migrades, esmenta la llengua quan fa referència a la impugnació de les proves que varen servir de base per a l'acusació i posterior condemna, ja que una conversa telefònica entre una passatgera i la policia espanyola es va fer sense concurrència d'intèrpret oficial aprofitant els coneixements de la llengua àrab que tenia un dels agents. La consideració del Tribunal, desestimatòria de l'argument cassacional, és que:

Explicó el mencionado agente, nacido en Marruecos, que conoce la lengua árabe y que fue él mismo quien se entrevistó con los inmigrantes y, en particular, con Saide. Ninguna objeción razonable puede haber a que un agente de policía, conocedor de la lengua empleada por los testigos o víctimas de un particular suceso, se sirva de su particular conocimiento de aquélla para entrevistarse con ellos en un primer momento, pudiendo así adoptar con la celeridad precisa las primeras actuaciones en protección de aquéllas y orientadas a la identificación de los posibles responsables de los hechos. Nada tiene esto que ver con las prevenciones que, ya en el marco del procedimiento judicial, se contienen en los artículos 440 y 441 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal, relativas a las declaraciones de los testigos que no entendieren o no hablaren el idioma español.

Fácilmente se comprenderá que ninguna tacha de ilicitud podría identificarse en la interlocución de un agente de policía con la posible víctima de cualquier hecho delictivo, aprovechando aquel sus conocimientos de alguna lengua extranjera, para escuchar y comprender su relato, prestarle la primera asistencia y venir en conocimiento de cualesquiera datos relevantes acerca de la identidad del supuesto agresor.

Finalment, en relació amb l'ús de les llengües davant les administracions públiques, cal destacar la Sentència de 17 d'abril de 2023, en què si bé es tractava de determinar quin òrgan de l'Administració tributària tenia competència per a les funcions de gestió i inspecció tributària, el Tribunal indica, referint-se al dret dels interessats precisament en un procediment d'inspecció del qual poden derivar sancions administratives, que:

la delimitación, definición y conocimiento de la competencia territorial del órgano de inspección resulta crucial para la defensa y salvaguarda de muchos de los derechos de los obligados tributarios, entre otros, el de utilizar las lenguas oficiales en el territorio de su comunidad autónoma, de acuerdo con lo previsto en el ordenamiento jurídico - art. 34 d) LGT-

concloent que:

En definitiva, la conocida afirmación de que la competencia es la medida de la potestad expresa la concreción del ejercicio de la potestad en un órgano administrativo específico y no en otro, lo que se erige en garantía irrenunciable del ciudadano.

Atén, així, el Tribunal de forma força explícita el criteri que les administracions públiques estan al servei del ciutadà, i no a l'inrevés, i que de l'assignació de la competència territorial es materialitza plenament el dret de l'interessat a emprar la seva llengua, tal com preveuen els articles 13.c) i 15 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. De res li servirà al ciutadà el dret a utilitzar el català si l'òrgan administratiu que s'ha encarregat de la inspecció està situat, per exemple, a la capital de l'Estat, amb un més que probable i evident desconeixement de la nostra llengua per part del funcionari assignat.

I, com a nota curiosa, la Sentència de 8 de febrer de 2023, en què s'esmenta de passada la circumstància que una directiva europea tingui una discrepància de detall entre les versions lingüístiques en les quals ha estat publicada. El recurrent considera que la versió espanyola té el mateix valor jurídic que la resta de versions, atès que no existeix una versió oficial i les seves traduccions, sinó diferents versions d'una mateixa directiva, i

que, per això, qualsevol discrepància hauria de ser resolta per la Comissió, però que en cap cas l'Administració espanyola pot invocar el text d'una directiva en una llengua que no sigui l'espanyola. El Tribunal desestima el recurs, sense cap indicació explícita sobre la discrepància entre versions, cosa que semblaria donar per bo que l'Administració, en totes les seves instàncies, ha acceptat com a vàlida la versió anglesa per una mera qüestió "aritmètica": la traducció a 14 llengües amb un significant enfront de la traducció a 9 llengües –entre les quals es troba la versió espanyola– amb un altre significant.

2 Els coneixements de llengua en l'accés a llocs de treball de l'àmbit públic

[Sentència del Tribunal Suprem 843/2023 \(Sala Contenciosa Administrativa\), 15 de març de 2023 \(Recurs 6050/2021\).](#)

L'única resolució d'aquest període que es pronuncia sobre la valoració dels coneixements de llengua en un concurs oposició per accedir a una plaça de funcionari ho fa, curiosament, amb relació a l'anglès. La Comunitat Foral de Navarra va convocar un procediment selectiu d'ingrés al cos de mestres. Entre els requisits establerts per les bases de la convocatòria s'exigia per poder participar-hi estar en possessió del títol de mestre o títol de grau corresponent o títol de diplomaturat en Professorat d'EGB o de Mestre de Primària. I per a la fase de concurs, es preveia valorar entre els mèrits la formació acadèmica en altres titulacions universitàries. L'aspirant va presentar com a títol per participar en el concurs la diplomatura de Mestra, especialitat d'Educació Primària, i com a mèrit en formació acadèmica, el títol de graduada en Mestre en Educació Primària amb menció en Ensenyament de la Llengua Anglesa. Va ser per aquest motiu que la comissió de valoració no va acceptar aquest segon títol com a mèrit per considerar que seria una especialitat d'una mateixa titulació. Però, interposat recurs d'alçada per la interessada, el Departament d'Ensenyament va estimar-lo en considerar que sí que es tractaria de dos títols diferents, i li van atorgar, per tant, una puntuació més alta. Interposat aleshores recurs contenciós administratiu per l'aspirant que inicialment havia obtingut la plaça i que la perd com a conseqüència de l'estimació del recurs d'alçada, tant el Tribunal Superior de Justícia de Navarra, en primera instància, com el Tribunal Suprem en cassació desestimen el recurs i mantenen que, efectivament, es tracta de dos títols diferents: el títol de mestra amb especialitat en Educació Primària –que li ha permès de participar en el procés selectiu– i el grau d'especialitat en anglès, precisament pel fet de tractar-se d'una formació complementària amb menció especial per a la llengua anglesa.

3 La llengua en l'ensenyament i en entitats oficials

[Interlocutòria del Tribunal Suprem 645/2023 \(Sala Contenciosa Administrativa\), de 19 de gener de 2023 \(Recurs 7406/2021\).](#)

[Interlocutòria del Tribunal Suprem 3361/2023 \(Sala Contenciosa Administrativa\), de 30 de març de 2023 \(Recurs 7206/2022\).](#)

[Interlocutòria del Tribunal Suprem 8747/2023 \(Sala Contenciosa Administrativa\), de 29 de juny de 2023 \(Recurs 879/2023\).](#)

[Sentència del Tribunal Suprem 1174/2023 \(Sala Civil\), de 7 de març de 2023 \(Recurs 4055/2019\).](#)

No hi ha cap pronunciament del Tribunal en aquest semestre sobre les llengües oficials, però sí que amb la nova regulació del recurs de cassació en l'àmbit contenciós administratiu, la Sala Tercera del Tribunal Suprem determina prèviament quins assumptes mereixen la seva atenció, en el que s'anomena legalment "interès cassacional objectiu" i, per tant, ens informa de quins temes mereixeran el pronunciament del Tribunal i la fixació de futura jurisprudència. En aquest sentit, la Interlocutòria de la Sala Tercera de data 19 de gener de 2023, dictada en el Recurs de Cassació número 7406/2021, en un assumpte directament relacionat amb l'ús de la llengua en l'ensenyament, ens avança que el Tribunal Suprem es pronunciarà properament sobre:

si existe quiebra del principio de cooficialidad de lenguas previsto en el artículo 3 de la Constitución y en el artículo 5 del Estatuto de Autonomía de Galicia, si se interpreta por un órgano de la administración gallega, que el uso general de la lengua autonómica para la redacción de todo tipo de documentos

relacionados con el ejercicio de la función docente, debe ser el gallego de forma exclusiva, o esa previsión de uso general del gallego no impide la utilización indistinta del castellano y de la lengua cooficial autonómica.

Ja se'n veurà el resultat i serà objecte de la corresponent valoració en aquesta secció, però el Suprem ja va indicar anteriorment –com remarca la Interlocutòria– que:

una cosa es que el conocimiento del castellano esté garantizado por la Constitución y otra muy distinta es que una asumible política de fomento del gallego se traduzca en la imposibilidad, por los términos imperativos del precepto, del uso de la lengua castellana.

Avisats estem...

Amb relació a l'ús de llengües no oficials en entitats, el Tribunal Suprem ha admès també a tràmit dos recursos de cassació (per Interlocutòria de la Sala Tercera de data 30 de març de 2023, dictada en el Recurs de Cassació número 7206/2022, i per Interlocutòria de la Sala Tercera de data 29 de juny de 2023, dictada en el Recurs de Cassació número 879/2023), en matèria d'eleccions en les cambres oficials, en els quals l'interès cassacional objectiu és poder pronunciar-se sobre si la vulneració prèvia i judicialment declarada del dret a la igualtat i de participació política en l'elecció dels òrgans de govern de les cambres oficials de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Catalunya, derivada del diferent sistema de control de vot electrònic amb incidència negativa en el vot emès en remot enfront de l'emès en forma presencial, permet que s'aprecii falta de legitimació activa en aquells votants en remot que no van veure anul·lat el seu vot emès quan el nombre de vots anul·lats podria alterar el resultat final. Doncs bé, en els casos valorats es considera a més la circumstància relativa a la llengua usada en els vots i es conclou, en un cas, que no s'aprecia violació dels drets lingüístics, ja que l'anglès no és llengua oficial a Espanya i "no existe base normativa para exigir la presencia de lenguas no oficiales" en aquest tipus de votacions, i, en l'altre, que "no se aprecia violación de sus derechos lingüísticos cuando la empresa tenía su sede en territorio catalán sin acreditar el perjuicio que el uso del catalán le hubiese podido discriminación [sic]".

En l'àmbit civil, la Sentència de 7 de març de 2023 es pronuncia sobre el dret a indemnització en un supòsit d'infracció de marques en relació amb les utilitzades per escoles d'anglès a Barcelona (British Education System S.L., British Education Management S.L., British International School XXII S.L. i Saint George's School S.L.). Ultra el fet curiós que en el text de la Sentència s'insereixen les imatges dels logotips de cadascuna de les escoles en litigi per a la seva visualització comparativa, la Sentència té en compte la circumstància que en les escoles litigants hi ha una especial atenció a l'ensenyança de la llengua anglesa, que s'usa també com a llengua vehicular de determinades assignatures, amb la finalitat que els alumnes puguin assumir determinats graus oficials del coneixement de l'idioma (els anomenats First Certificate i Advanced, entre d'altres).

Finalment, i per acabar aquesta crònica semestral, voldria esmentar que no deixa de resultar curiós que, en les múltiples sentències que la Sala Tercera del Tribunal ha dictat sobre l'adquisició de nacionalitat i els requisits i proves previstos, insisteixi en el fet que el coneixement de la llengua –en aquest cas, l'"espanyola"– forma part del grau d'adaptació a la cultura, que és un component del requisit del grau suficient d'integració en la societat que l'estranger ha de justificar. Però en cap cas es planteja que aquesta adaptació i integració requereixi igualment el coneixement de les altres llengües cooficials.